

З ЦЭЛЫМ НАРОДАМ ГУТАРКУ ВЕСЦІ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

З мэтай выхавання літаратурнай змены мы праводзім сумесна з камсамольскай арганізацыяй абласных семінараў акадэмікаў у Гомелі і ў Мінску, рэспубліканскіх семінараў на заводзе, у калгасе і саўгасе сустракаліся з чытацкай, чыталі свае творы перад шматлікімі аўдыторыямі.

Прапаганда мастацкай літаратуры прымае несумненную карысць размова, якая адбываецца на чарговых пленуме вяртання Саюза пісьменнікаў БССР. На пленуме будзе ісці гаворка аб сувязі пісьменніка з жыццём, аб узамеаходнасці мастацкай літаратуры і літаратурнай крытыкі.

Вялікае значэнне надаём мы і

прапаганда беларускай мастацкай літаратуры за межамі рэспублікі. У апошнія гады ў сямі саюзных рэспубліках былі праведзеныя дэкады і тыдні беларускай літаратуры. Яны добра паслужылі азнаёмленню ўсесаюзнага чытача з беларускай літаратурай. Так радзімыя вынікі нашых пэдагагічных і знаёмстваў з мастацкай літаратурай на мовы братніх народаў. Амаля на ўсім саюзным і многіх аўтаномных рэспубліках выйшлі ў свет акадэмічныя зборнікі беларускай мовы і прозы, шмат кніг нашых пісьменнікаў. Сяледа да юбілея нашай рэспублікі ў выдавецтвах Масквы, Ленінграда і многіх саюзных рэспублік выйшаў як ніколі многа кніг беларускіх пісьменнікаў. У гэтым

бачыць значную заслугу Саюза беларускай літаратуры пры Саюзе пісьменнікаў ССР. Мы ўвесь час адчуваем яго падтрымку і дапамогу.

Толькі што ў Ленінградзе закончыўся Тыдзень беларускай літаратуры. Гэта — адна з тых сіяброўскіх сустрэч, што прысвячаюцца юбілею.

Беларускіх пісьменнікаў прымае і ў горадзе Ленінскае дэпартамент літэратуры. Ленінградскія пісьменнікі, як вядома, вельмі многа зрабілі для прапаганды беларускай літаратуры. Дзякуючы іх любіўнаму стаўленню да літэратуры Беларусі, атрымалі ўсесаюзную аўдыторыю творы многіх нашых пісьменнікаў. У выдавецтвах Ленінграда выйшлі на адзін дзесятак кніг, перакладзеных з беларускай на рускую мову. А. Пракоф'еў, М. Браўн, М. Канікараў, А. Астроўскі, П. Кабарэўскі, Да Тыдня беларускай літаратуры ў Ленінградзе зрабілі і шмат новых перакладаў. Седчаннем вялікай братняй

дружбы сталі сустрэчы ў дні Тыдня беларускай літэратуры на Кіраўскім заводзе, на металічным заводзе імя XXII съезда КПСС, на суднабудавніцкім заводзе і іншых прадпрыемствах горада, у парках, клубах, чытальнях. Цеплыні і сардэчнасці, увагі і прыязнасці ленінградцаў да беларускага мастацкага слова, да Беларусі — радзіны для нас. Сваё дружба літэратуры, якое адбылося ў Ленінградзе, несумненна пэўна паслужыць далейшаму нашаму творчаму супрацоўніцтву з ленінградскімі калегамі на першым пэдагагічным супрацоўніцтву з Ленінградцамі ў нашай краіне.

Пэзаж — нацыя лета — беларуская літэратура будзе гаспаваць у Маскве. На сёлетняе намічаннае таксама абмен пісьменніцкімі дэлегатарыямі Беларусі і Украіны для літэратурных сустрэч у горадзе Герой Адама і Герояў Брэсця.

Беларуская літэратура ўсё часцей выходзіць і за рубяжы краіны. Творы нашых пісьменнікаў выходзяць у многіх краінах сацыялі-

стычнага лагера, іх друкуюць у Францыі, Англіі, Фінляндыі і іншых краінах. Сёння ў нас многа сярэа-перакладчыкаў і пэдагагічных навабеларускіх літэратуры ў зарубужных краінах: В. Жыдліцкі і Г. Врбавы ў Чэхаславацыі, Г. Вільчак і Н. Вільчак у Венгрыі, Уолтэр Мэй у Англіі.

Адна з форм прапаганды нашай літэратуры за мяжой — паездкі нашых пісьменнікаў за рубяжы ў складзе дэлегацый, творчыя і навуковыя экспедыцыі ў замежныя краіны. Мы разказваем там аб сваёй рэспубліцы, аб эканоміцы і культуры, аб нашай літэратуры.

— Беларуская пісьменніцкая арганізацыя, — кажа ў заключэнне Плімен Пачынае, — ідзе да юбілея БССР і КПСР дэста згуртаваннае вкол роднай партыі. Мы выкарыстоўваем усё формы прапаганды мастацкай літэратуры для таго, каб на ўвесь голас прапагандаваць марксісцка-ленінскія ідэі і даваць рашучы адпор буржуазнай ідэалогіі, каб прымаць як мага большы ўдзел у навуковым выхаванні нашага народа.

Гастрыольнае ЧАЛАВЕК ЛЕПА АДАКАЗНЫ ЗА СВАЁ ШЧАСЦЕ

«СУСТРЭЧЫ РАІНІЯ І ПОЗІЯ» — СПЕКТАКЛЬ КІШЫНЕўСКАГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА ІМЯ А. П. ЧАХАВА

Сцэна са спектакля «Сустрэчы раіня і поэзія». У ролі Шаметавай заслужаная артыстка РСФСР і УАССР П. Каналчук, Бачына — артыст В. Шарбароў.

Арапорт заўсёды нібы толькі і нават абяцае некажнасць. Вось і цяпер група пасажыраў затымалася на вакзале. Няма даароду на ўзлёце самалётам, за вокнамі завярнуха. А тут аднаму трэба ісці на пахаванне маці ў Адаму, другому — у Маскву на пасаджэнне калектыву міністэрства, спяшаюцца кудысьці старэйшая бабуля, закутаная ў хустку паверх старомоднага капальшкі, жанчыны з дачкамі чакаюць у Новабэрску муж.

Гэзабралі газеты, селі хто куды. Гэта пачатак спектакля па п'есе Вэры Панавой «Сустрэчы раіня і поэзія» ў Кішынэўскім тэатры рускай драмы.

Наша увага, як быццам, ні на кім не акцэнтуецца. Ды раптам: «Вольга!» Сустрэліся двое. Праз двіццаць гадоў — гэтым вялікі. Але як бялоха іныя раз перажываць усламіны, усладзіляць памылку, можна самую гадоўную ў тым жыцці.

Ен, Сіргей Георгіевіч Бачына, спрабуе жартаваць: «Колькі гадоў, колькі зимаў! Глядзіш... Стары хрэн, так?» Але жартаваць не атрымліваецца. Калісь паміж імі Вяцішын і Вольгай Шаметавай былі, што не заўважана. В. Панова зноў спыніла нашу увагу — на маральна-этычных канфіктах, у якіх на адным баку — людзі, што не адступілі перад складанасцю жыцця, а на другім — палачніцы, аматары «ціхх завязяў».

Ужо ў экспазіцыі мы заўважам, што Бачына прынятае ўвагу элагантнай, эфектнай Шаметавай. Але толькі калі паміж імі пачынаецца дыялог, мы ўсё ведаем, што значыць для гэтых іх спайны і вытрымка. Строта і амаль холадна ідзе яна: «Будзем на «вы», калі ісці». Ужо ў гэтай інтанцыі глядзіш, абуджаюцца вачыньскіх будзе сэрца тое, што «бяло», калі яны, Вольга і Сіргей, былі на «ты».

Рэжысёр І. Пятроўскі фэда карыстаецца прыёмамі інтэлектуальнага анімалізму і разгартыўных пераходаў дзеяння ў часе. На сцэне з добрай трагедыйнасцю раздзяляецца тое, што на пачатку спектакля вызначыў Бачына: «Мінулае не вернецца». Так, вядома. Не ведаю, як вы, а я сарганас, калі ўспамінаю, Стане холадна — і сарганас... Сардэчнае ціла дзіўнае ўжо гадоў нібы прадстае ўвабленым у далейшых эпізодах спектакля.

Была зайна. На сцэне не чуваць страўняў. Час абазначаны пазатырнам умоўна. Закаханым героям няма калі зважана зоркамі. Але ад сэрца перадаюцца чалавечыя пакуці, нараджаюцца саюз дзюво душ — чысты, светлы, Гэта Гіраецца ў спектаклі вельмі тонка.

Вольга Шаметавай (П. Каналчук) у час ваіны прыйшло святло сапраўднага кахання да Бачына. Але абставіны складваюцца так, што іна вяртаецца да мужа — пачынае і ўважліва, але чужога чалавека.

У Бачына ў блакуду ў Ленінградзе загінуў Усе — маці, сёстры, жонка. Ен ваюе і помсціць ворагаў і гэта, здаецца, пачынае Усе пра пачуці. Але вось ён сустракае Вольгу, сестры адзінага і сапраўднага сярба. Ды вельмі ж гэта адзі-

на — кахаць. І схаваўся ад кахання. Час ішоў, жыццё пачало дзіўна (амаль) донгар навуку, а не душы — пуста. Не заважана Вольга, Бачына праіраў. І зноўму гэта поэзія, сталым ужо мужчынам.

У спектаклі мы сустракаемся з дзіўна. Вольгай, Адной — юнай, закаханай, шчасливай, другой — пастарэўшай на два дзесяці гадоў. Артыстка П. Каналчук адолела знайсці для сваёй героіні столькі фарбаў, столькі нюансаў душынага руху, што вобраз узаагаюецца і перад нам глыбока, пачалавечы таленавіты натура.

Бачына іграе В. Шарбароў. Ва ўласных успамінах Бачына — аптыміст, які не ведае страўня перад небажэняй, чалавек, смелы нават да рамантаў. Вось ён уцёк са шпіталю — ісць можа быць без Вольгі, калі яна недзе побач. І калі прыёмы ўспамінаць усё гэта...

Але таў ён — толькі ва ўласным жыцці. У тых жа карцінах, якіх паўстаюць перад ён, мы бачым яго ішым, Вось ён прыдумвае версію, быццам яму раптам пісьмо ад нібыта ўвабрасанай жонкі і з найграмады смуткам заўважэ аб некажымчасці пахавань разам з Вольгай дамоў ў Ленінград. Актёр адолеў паказваць нам чалавека, які быў смелым на ваіне і аказваўся нікчэмнасцю, здаранкам у адносінах да самага блізкага чалавека.

З таго часу яны і разам не бачыліся. Сёння яны запыталіся ў яго: «Навошта ты гэта зрабіў?» Гэтаім Бачына прымушае яго спыскацца на «памылку». Жыццё тлумачыць яму «памылку» са спазненнем — нельга толькі паспажывецку браць, трэба і аддаваць.

Жыццё працягваецца ў кожнага па-свойму. І хоць самадзейны паліцэй — яго ў Маскву, а яе — у Новабэрску, з кожным застэгнае яго боль, жалі, паміць іста адноўгае і разбурае шчасце. Толькі Вольга — пачалавечы багата, прасветленага гора і ўмудоранна жыццёвым ухрамам. А ён, Бачына, так і застаецца чалавекам, які абарка самага сабе.

Алукаецца заслона. Некалікі разоў акцёр выходзіць на афіцыйныя. Спектакль удаюць. І гэтым дапамагілі не толькі пачуці, а і два гадоўнае выдканішчы. Пэсажы, саюзішчына і Н. Масальская, якая сыграла саякруху Вольгі, бабулю-інтэлігентку, і В. Курпынава, што стварыла абалюўную, узабалуўчаную, мілагледнуюму Алену, і Ю. Дарончанка (інжынер Шубіцкі) і Л. Сядова ў ролі афіцыйнага Лосі. Усе ўдзельнікі спектакля дапамагілі гадоўнаму: усхваляюцца гледча разам перад самай сабой. Гэта думае будэ надалучыцца дыдактычны перадачча гледчам як маральна-этычная выхаванна звычайнай гісторыі яшчэ аднаго кахання.

С. ШАПІРА.

ПА ВЫСТАВАЧНЫХ ЗАЛАХ

МЕЛОДЫ КРАЯВІДАЎ

Скаваціты фарбы, чыстыя колерыны спалучэнні, максіма тэматычныя пераходы ў творах самадзейнага мастака Цімафея Іванавіча Карлава падпарадкаваны перадачы разнастайных вобразаў роднай прыроды. Ен піша пераважна пейзажы. Матывы абрае сапраўды меладичныя, звонкія, калі ў тым ці іншым краівадзі выразае вышпелыя лануны настрой.

Цяпер работы Ц. Карлава экспанаваны ў выставачнай зале Дома мелкага абласнога аддзялення Саюза мастакоў БССР. У экспазіцыі ўвайшлі творы жывапісу, акварэлі, графікі.

Чалавек суровай ваеннай прафесіі, які заўважэ вагнінныя версты Вялікай Айчыннай і мірныя армейскія дарогі, Ц. Карлаў і сёння не хоча лічыцца ў запасе — ен шмат прашуе, каб авалодаць збройю мастацтва. Яго часта можна бачыць з эцюдынкамі і ў Гомелі, і ў яго ваколках, на калгасных палетках, у прывабных кутках прыроды. Настойліва праца, адданасць творчасці прыносіць плённыя вынікі. Работы Ц. Карлава былі адзначаны на Усесаюзнай выставцы, праведзенай на выставіцы твораў савецкіх мастакоў у Лондане.

Гэтыя цвярды, значыцца з гомельскай экспазіцыі твораў мастака, можна больш выразна акрэсліць яго поспехі і навуцы. Перш за ўсё, ён здаецца, трэба сказаць, што найбольш удаюцца Ц. Карлава акварэлі. Яны выкананы сапраўды на прафесійнаму узроўні. Напісаны шырока, натхненна, на адным дыханні, з улікам фактуры ватмана, чыстыя па фарбах, поўныя паветра, змастоўныя па абрачых матывах, гэтыя лісты глядзяцца цыльна, вабця гледча, а сваёй воль, сваёй музычнасцю. «Таягая воль», «Абуджэнне», «Бераг мора», «Асенні лес» — тут гаворка не толькі аб прыродзе, але і аб душы чалавечай, якая чухіца ўслухваюцца ў мелодыі прыроды.

Есць у мастака і такія работы, дзе ён адкасаў пісьма забявае знаеж, як, напрыклад, у работах «Вясенні матуль».

Што датычыцца работ Ц. Карлава ў галіне жывапісу маслам (а іх ён паказвае на выставіцы імя), дык тут ідэяцыя ў вочы эцюдынацы. Сярод гэтых работ лепш глядзяцца пейзажы «Сакавік», «Стэгі», «Сонечны дзень», «Рыжская затонка», але, у адрозненне ад акварэлі, ім бракуе абгальнажнасці.

Выстаўка ў цэлым пакідае добрае ўражэнне, нарэдка ў душы жаданне пазнавацца з новымі творамі мастака, які ў яго, несумненна, неўзабаве з'явіцца.

НАСТАЎНІКІ— ГОСЦІ ПІСЬМЕНІКАЎ

Давяжына настаўнікаў з Магілёўшчыны прыехалі ў Мінск, каб пазнаміцца з культурным жыццём сталіцы. Яны бавылі ў музеях, наведалі гістарычныя мясціны горада, сустракліся з пісьменнікамі.

Сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР М. Ткачоў расказаў гасцям пра літэратурнае жыццё пісьменніцкай арганізацыі. Пісьменнікі М. Абрамчыкі, А. Бачыла, Э. Валасевіч, В. Вітка, Н. Гілевіч, С. Грахоўскі, І. Грамоўскі, А. Зарычкі, У. Іорбан, К. Кірзэнка, Е. Лосі, І. Мележ, А. Пальчэўскі, Я. Сяіжон, М. Сырыпка, А. Ставер, С. Шушыковіч прачталі свае творы, падзяліліся думкамі наоколо выхавання маладога пакалення.

Метадыст абласнога Інстытута удасканалення настаўнікаў М. Пончук, настаўнік Аспецыскага сярэня і школьна Алювіскага раёна І. Радыцкі, магілёўскага сярэдняй школы № 21 Л. Казлова гаварылі пра добры зрух, які намяціўся ў адносінах да выхавання роднай літэратуры.

Многія настаўнікі павялілі дадому кнігі з аўтаграфамі пісьменнікаў.

Аўтар: 18 чэрвеня 1968 года

Ю. Сідараў—Павел Пратасаў, Ул. Воінак — Назар Аўдзевіч, Фота Ул. КРУКА.

ЧАЦВЁРТЫ ПРАТАСАЎ

ведзена да трагікамічнага характара. Так, ён пакінуў калі побач нехта гніе, аднак пакінуў і талы, калі яго кіліччу на дапамогу.

Рэжысёр В. Радзіх выявіў ў смешным трагічнае і ў трагічным — смешнае. Часамі ўзнімаючы да апагею наметыныя сцэны, яна тонка перапрацавае іх у жалівы фарс. Тады высакорнасць і прыгожыя словы Пратасава, якія павінны зачарываць слухачоў, робіцца злучаным недарэчным, ды і сам ён, выглядзе недарэчна вытанчаным тосцем на гэтай грэцінай зямлі. Пратасаў Ю. Сідарава нібы ў капале, нічога яго не можа значна занепакоіць — ён паспешна прасілавае там, дзе любіць іны ўзрушана спыніць б. Мошны, здавалася б, думкі, «надаёны» чалавек, Павел Пратасаў нікому не апора, не памочнік. Вельмі ж часта ён, нібы дацянё, паграбуе сабе права жыць па-свойму, не звязваючы на прыкрыты дробяць чужога быцця. А для іншых гэтыя дробяць — іх жыццё, паўсядзённая праца, хваляванні, надзеі і трагедыі.

контрасту жыцця па той і другі бок высокага поета.

Артыст Ю. Сідараў тактоўна падкрэслівае то адну, то другую рысу характара героя, увесь час следуючы скарачэнню дзеяння — яго Пратасаў спяшаецца да сваіх даследаванняў, у лабараторыю, бо ў іх ён бачыць адзіны сэнс жыцця. Усё астатняе для гэтага Пратасава — марнае, не вартэе ўвагі. Па-дзіўнаму неспадарожна, ён і да ўсіх астатніх, нават да жонкі, ставіцца з наўным недарэкам — няжэ, маюць, у іх няма чым займацца «усур'е!» Актёр тудоўна гаворыць з Алеаной (артыстка А. Клімава) наокант багатых на грошы і жабыракоў па душэўных якасцях «ціхых» — пра Маланю, пра Філіпу. Калі ж тая хоча яму падкаваць нешта такое, чаго Павел Пратасаў не ўліе «цігачы» ў сэрца гэтых «ціхых», Ю. Сідараў напрызна вымаўляе рэпліку: «Ты мяне зьявляеш, Лена... Як жа мае работы!» — і прастае быць смешным. У інтэрв'ю артыста ёсць страх, трыгога, страўня, нават боль — ды за што і аб чым? «Мяе работы?»

Ен павінен і можа быць лепшым за ўсіх, але... Разумны і здольны захаліцца «чыстай навукай», Пратасаў Ю. Сідарава глух сэрцам да таго, чым жыць навокал малы і вялікі свет. І гэта — і смешна (вельмі часта), і зрэшты трагедыйна. Яму яшчэ давядзецца адкаваць за тое, што той натоўп, які ўвабраўся ў дом Пратасава, каб помсціць, такі — чымны, злосны і адзічэлы, зм «залачынуца наўвагу» «дзіцяці сонца» да жыцця народа. Тады ўжо каменціцы фарс для Пратасава — Сідарава скончыцца, а яго заўтрашні дзень стане сапраўдным трагедый для гэтага суб'ектыўна «справядлівага» вучонага. Гэта сыграла артыстам на-гораўска ўсхвалявана і грана.

Л. БРАНДАБОУСКАЯ.

Пачынаюцца нахвляюцца і слявае гімн «чалавек увогуле». І бянжэжыцца, адмахваецца і ад Ягора, і ад цяжка хворай сястры Лізы, і ад прыгажуні жонкі... Чужы боль, крыўда, гора — ніколіны не краюнаць ні адной струны яго душы.

У родных гэта выклікае ўсешку, недаўменне, нараканні. У Ягора і яму падобным — цяжкую янівасць. Калі з агідным вышчэм — праклямам уваруцца на сцэну азярэты Ягор з паленам, Аксінія і п'яны Якаў Трошчы, каб нешта разбурыць і некага пакараць за свае нягоды. Пратасаваў яма чаго рабіць — ён бязладна мітусіцца, топчачына, перашадаючы ўсім і не адчувае ўсёго

Песні над Свіцязю

Меладотна прыгожыя масціны над возерам, Сяіца, аплеты Адам Міцкевічам. Стромкія сосны, прырыстае лясця вады, залаты лясок пляжэ, бязмежны блекіт неба. Тут у мінулыя нядаўна адбылося традыцыйнае свята песні і працы.

З усіх калгасаў Наваградчыны прыехалі сюды хлебаробы, сельска інтэлігенцыя, жыхары раёнага цэнтэра. Прыехалі таксама госці з братняй Літвы.

Пасля ўрачыстай часткі пачалося свята песні. Магутныя зводны хор у складзе 600 чалавек выканалі песні і. Маціна «Мы выходзім калгаснай дружнай» і І. Кузняцова «Партызанскі край».

Затым пачалося слаборніцтва паміж хараўмі калектывамі. Іх не сьвяце выступіла воем.

Другой часткай праграмы было воднае свята. На бераг выйшлі бог мора Нептун, казачкі 33 вольцы, русалкі-свіцязьнікі... А затым на чойнах кажаўся Сцяпан Раінін з удалою дражэняю.

Свята ўдалося на славу.

ШТАБ Выхаднога дня

Прафсаюзнае арганізацыя брэсцкіх чыгуначнікаў умела арганізавала адпачынак членаў свайго калектыву. Тут створан «штаб выхаднога дня», які займаецца гэтай справай ў суботу і нядаўна наладзіла калектывныя паходы на спектаклі тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі. Аматары падарожжа пабылі ўжо на экскурсіях у Ленінградзе, Рызе, Закарпаці, наведалі Белавіжскую пушчу.

Канцэртная брыгада Брэсцкага клуба чыгуначнікаў Акустэла ў Юрбане, Маладэчы, галочым і лакаматывым дэле, у падышчых калгасе «Бальшавік» Камлянецкага раёна.

Цінава прайшоў таматыны вечар «Балая слаза брэсцкіх чыгуначнікаў».

Р. СЫРКІН.

Чытачы ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Д пры рэдакцыі гускай раённай газеты «Сіг Радзімы» створана літэратурнае аб'яднанне. Сёлетня ў газете надрукавана ўжо чатыры літэратурныя старонкі твораў пачынаючых аўтараў.

В. УЛАДЗІМІРАЎ.

Д ў рапертарыі аркестра бальнэтау пры Мінскаўскай музычнай школе — творы класікаў рускай і зарубужнай музыкі, беларускія народныя песні і танцы. Канцэртны аркестра часта слухаюць калектары і сельская інтэлігенцыя раёна.

І. ІВАНЦОВ.

Д на сцэне Пухавіцкага раённага Дома культуры адбылася прэм'ера вадэвіля «Гора ад пшчынога сэрца», яе падрыхтавалі ўдзельнікі мінскага самадзейнага тэатра.

А. ЯРКІН.

Пастаяў на мосце, пазіраючы, як унізе бліскаюць белымі аглавінкі іскраны, падзвігацца праз камяні рэчка. Па крутой дарозе забіраюцца пяску ў чаравкі, паўа ўзбрана Угору. Справа і злева дарогу абступалі платы і дрэвы, у дварах дзе-нідзе абываліся людзі.

За параватнай вуліцы загародзіла высокая, як сто, бар'явая маюна. У кузае гарой былі наглядны кары. На іх нехта напавыўся. Згледзеўшы Андрэя, той нехта раптам галекну на ўсю лютую:

— Дзе гэта ты, братчыка, прапаў? Лець сюды барджэй, а то я тутцікі зачыну...

Па голасе Андрэй пазнаў Лаўрана — старога з дзіўнага падлеснага пасёлка. Гадоў Лаўрана было пад шэсцьдзесят, быў ён каржакаваты, з шырокай плячымі і рудаватай бародкай, лядя падвойна падастала да макіх губ. У сьле мала хто ведаў яго імя, болей знаў — Братчыка. Чалавек ён быў талерны, рухавы, і ў бланкітных зярнятах дорабрых вачэй яго свяцілася нешта наўна-дзіцячае, веселае.

Пачуўшы голас Братчыкі, Андрэй спыніўся быў у нерашучасці, раздумваючы, што рабіць, пасля падступіў да куза.

Пазнаўшы Андрэя, Братчыка пачаў здзіўляцца: — А-а-а, гэта ты? А я ж думаю, што Сяргей. Хай, думаю, тутцікі паможа, чымсь лягчы. Ажно гэта ты, дык як жа... Не-е, не-е, трэба. Шчы касцюм пшчыноцкі... Гэта ж кары, багата... Я думаю, Братчыка, што гэта Сяргей. Ды і некуды ж ішчы ты...

— Ат, проста так ішоў... Надалучыла аднаму сядзець у школе. Думано, праідуча ў клуб... — глухім голасам адказаў Андрэй, залачыў у куза.

З першага ж слова Братчыкі Андрэй зразумеў, што той памылкова, прызнаў яго за некага другога, але цяпер, на машыне, яму хацелася думаць, што ніякай памылкі не было, што Братчыка яраў-яго і чакаў. Андрэй было ўсе роўна, што рабіць, абы не заставацца адзін на

БУДЖЭННЕ

ЦІ ВАРТА

БЫЛО

ЖАЊІЦА

У ПРЭЗІДЫМЕ СР БССР

Пачу з таго, што працягну самага сабе, спадзяюся на сваю рэчыню на зборнік Пятруса Макаля «Круглы стол»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

Ды разрадаць урыўчатку Добра вядомых слоў.

Крыўніц «ура!» спадатку. Наб потым крыўніц «далоў!»...

Мне, па праўдзе кажучы, крыўдна, што гэты і на іх падобны радкі Р. Барозкіна абшышоў у сваёй рэцэнзіі.

І не зусім, з другога боку, зраўмела, чаму мы павінны разам з крытыкам так ужо помніць і ўспамінаць яшчэ зусім

І працэсы, якія ў ёй сёння адбываюцца.

Узнікла ў мяне і яшчэ адно пытанне, калі я чытаў артыкул (бадай, артыкул, а не рэцэнзію) «Майстэрства, што з табою рабіць?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

«Ці трэба напамінаць, — пытаецца крытык, — што азначае для ўсіх нас гэты горад, гэты зямляк?»...

У лепшых сельскіх бібліятэках рэспублікі праходзяць вытворчыя практыкумы навучаным Магілёўскага бібліятэчнага тэхнікума.

Траціцкія ўраўненні Дзіна Леўшунюна (на здымку — злева) і Таціяна Яшчанка асвойваюць тонкасці сваёй будучай прафесіі ў бібліятэцы Кайшоўскага сельскага клубу Карэліцкага раёна. Яны дапамагаюць хлестаробам маласа «Зара» падарыць літаратуру па густу, афармляюць вітрыны і стэнды.

Фота А. ПЕРАХОДА (БЕЛТА).

ПЯРОМ ВАДЗІЛА ДУША

Аўтар даслававання прасочвае эвалюцыю аўтарскай мовы пісьменніка. Майстэрства выкарыстання розных стылістычных пластоў лексікі і разнаманнага праз іх рытміка і інтанацыйнай мовы дазваляе

Я. Коласу стварыць не толькі яркія бытавыя малюнкi, але і шырокае сацыяльна-псіхалагічнае палотны, глыбока раскрывае характар чалавека.

Значнае месца ў кнізе А. Каўруса адводзіць «напаўценню» мастацкага слова, раскрыццю яго выяўленчага дыялязіму.

З невячэрня-багатых запасаў роднай мовы Я. Колас умеў выбраць слова, якое найбольш адпавядала сітуацыі, характару дзейнай асобы.

Вось як па-рознаму называюць сяняне зваленне Максіма Зарубы з пасады лесніка (апаваданне «Малоды дубок»).

За вочы факт падзея так: «Чуў ты, — гаворыць Якім. — Зарубу тоняць вон са службы». Слова «тоняць» перадало сутнасць такога звалення: не па ўласнай волі ляснік пакідае службу.

А вось у разважанні Андрэя Плекса: «Як-ніж, а ён быў прычынай таго, што чалавек вышываў вон на зіму бэз кавалка хлестароба».

Андрэй, пытаючыся ў Максіма пра яго зваленне, падбірае іншыя словы, каб лішне не хваліць лесніка: «Завошта ж, брат, цябе выдалілі?». «Дык не за дубок адмовілі ад службы? — з жаргам спытаўся Андрэй, і вочы яго прасвятлеліся».

Мова Я. Коласа жыве, грэе душу чытача, бо яна непарўна звязана з усёй істотай добрага, чалавечнага, душына-шчодрага пісьменніка і чалавека.

Кніга А. Каўруса дапамагае ў далейшым вывучэнні праблемы суадносін мовы мастацкай літаратуры і мовы народнай. Карысна для сябе матэрыял знайдзюць у ёй і студэнты-філолагі, і настаўнікі, і кожны, хто цікавіцца літаратурай як мастацтвам слова перш за ўсё.

Нарэшце, апошняе, пра што варта сказаць: А. Каўрус піша пра Я. Коласа, добра валодаючы роднай мовай, жывым народным словам, сакавітым, шматфарбным і мілагучным.

А. КАЎРУС. «3 крыніцы народнай мовы». Выданне тав. «Вышэйшая школа». Мінск, 1968 г.

А. МАЙСЕНКА.

Літаратурная ПАВЕРКА

Артур ВОЛЬСКИ

ЖАВАРАНАК

Як разведчык, ён спытаўся першы і астатніх за сабой павёў, бо ўжо ведаў, што не знойдзе лепшых, чым у нас, нябесаў і палёў.

Трапяткі, маленькі, падзвончаныя — Крыўцямі ў зван блакітым біў. Жаваранку быў вельмі ўдзячны, што ў дарозе песню не згубіў.

Толькі нечакана адварчакам Напалеона марнага імгла, і не даўшы загарэцка зоркам, Снежная завеса загла.

Жаваранкі! Дзе ты! Не зваўся, і не мог заснуць я да віда — Можа, назасядзі адарваўся Язычок блакітнага звана!

Дзень, другі зіма тапала долы і не адступала ні на крок. А на трэці зноў пацвіўся кволямі і крыху прастылі галасок.

Значыць — быць ясна! І калыхацца Песняю над сонечнай слай... Толькі як жа мне цяпер дазнаць — Той гэта спявае ці не той!

ГРУЗЧЫКІ

Жыццядарасны грузчыкі прыйшлі ў наш лакой і вынеслі лішнія рэчы, лёгкі і весела перакінуўшы праз дужыя плечы лямкі сваёй працы.

Цяпер у пакоі можна скакваць, ганцаваць, ганяць ячкі ці бегачы з вялікімі сабакам.

Я не шкадую ніводнае рэчы: толькі б жылося без дробных хвалванняў, без рэчывых усміхненняў, ла ішчыні зусім напрамку турботы мае скіраваны.

Як гэты пакой — ад грувацкага моднага хламу аслабяючыя памету, аслабяючы, хлопцы!

УЛ. СКАРЫНКИ

БУСЛЫ НАД АЭРАДРОМАМ

Нібыты здані, на пасадку ў пачатку Узлётнай паласы Паловна, Стрыяна, З агледзіць Заходзяць Белыя буслы.

Што за лаятары Вас, птушкі, Сядзі зялічкіу Прылялі! Магчыма, ва з павярта «тушкі» За павяржаму Прылялі!

А можа, вы — Перад адлётам — Ад родных мне Мясцін і хат Ляцце вучыцца Сваіх прыгнані! Бусынялі!

Стано, Губліюся ў здагадках... А валачобны-буслы Ужо запрашваюць Пасядку — Краіны сноў маіх Паслы.

Нягожа гаспадару атрыцца па закутках. — Ну ідзі ўжо, ідзі, — строгі, але з плачотай у голасе сказаў Ганна. — Бац, усердаваў. Усе пацрал на Пеню. Ён стаў, сісцунулі губы, падцягнуўшы да галавы вострыя плечыні. Андрэй асраўмеў, што лічча хвіліна — і хлопек не вытрымае, расплачацца. Устаў, уздуў палы, пачаў сабраць чыстае, каб вывараць ле, потым ашч, накарды пайшоў за настаўнікам. Волнага месца за сталом не было — Андрэй пасадзіў Пешо сабе на лавені, надаў відзельц...

Гаворка, падахвочаная гарольнай, ішла тлумна і вольна. Волна і непастрэда, як дома, адтываў сабе і Аідулей. Ён «ў, гаварыў, смяяўся. Яму было ўдольна тут, добра, хоць ён ні на хвілінку не забываўся пра Лідзіна Пешо. Яно не здавалася іпнер такім страшным, багючым. Цяпер бліжэйшым было тое, што на каленях у яго сядзіць яго вучань Пеня і што Андрэю не хочацца думаць пра яго як пра гуртыя-двоеніка, які за адзін год шмат павануў яму нерваў. Андрэй адчуваў пад рукой вострыя Пешыя лаяткі, адчуваў цяло яго лёгкага цела, і разам з гэтым квольным цяплом да яго прыходзіла нешта вельмі добрае і вядака. Было яно як прыменны даўні сон, які не застаецца ў памяці, але пайшоў пасля сябе празысты ціхую радасць.

Сяргей пачаўся рукой да бутэлькі, наліў гарэлку ў чарку і падаў Пеню. Той здзіўленам позіркам паглядзеў на Сяргея, потым на настаўніка, заматаў галавой.

— Вазьмі, не крыўся... Нябось, дзе дык і чарку кувельна, а тут каліва гэтага баліса, — насядаў Сяргей. — Дзяржыся майго закону: даюць — бры, б'юць — брыні.

— Не хобу. — Не хобу. — І гарэлку не хобу, і закону... [Заканчэнне на 4-й стар.]

Аўтар, 18 Чэрвеня 1968 года

адзіна са сваімі думкамі, і ён пачаўся да бліжэйшай рагачыні, з усёй слай тузануў на сабе. Думаў, што лёгка раане яе і адзіна дэка, але была яна нечакана цяжкая і не аддэцела, а перавалілася за борт, глуха чыкнулася пад колы.

— Ты вы ўжо, братачка, калі надумалі памагчы, то кідайце далей, дераз падлі! — не даў яму адмаўца Братачка. — Тамачні ціго-ка не пасеяна, тамачні трава адна. А лаяней — давайце ўдучу. Яны шчырка, чэрці.

Яны браліся за корч, выварочвалі яго з кучы, хісталі туды-сюды, праварочвалі, ці не чапаліся за што, разгучывалі і ідтал у паплот. Сухі і едкі, нібы махорачны, пах пераходзіў саху і тарынога пяду стаў над машынай.

На надломленай вербалозіне (яна гарбачыцца калі плоту) Андрэй адказаў, як толькі ўлез на машыну, здагадаўся, што разгружаюць яны карчы Ганне Матюшонка. Была яна ні ўлава ні замужыня. Гадоў пяць ці шэсць назад адправіла мужыку ў заробкі — ці то ў Сібір, ці то ў Ташкент. Той паехаў і як пад лёд. Адураўся і жонкі і сына.

З машыны добра было відаць, што робіцца на Ганніным дварэ. У рагу ламаў плотам і вяротамі на вуліцу гараў агонь, на агні стаяла трывожная з чыгунком. Яа цяцка, надкурбушы ногі, сядзеў Пеня — Ганнін хлопек. Яго Андрэй ведаў добра. Гэта быў яго вучань. Нават сарод шчыльнікаў такіх гультаёў трэба папучкаць... Час ад часу колы нагнаўся да агню, дзьмухаў, авеланочы ад дыму вочы рукой. Усхваталася полдыма. Водзілікі яго ценямі савалі на дошках вярот, на сіпне каткі. З двара чуўся Ганнін голас: «Стой, ваўчарэзі!»

Яго тэ пачаўшы. Стой, наму жакуў! Рот у Братачкі не заваяваўся ні на хвілінку, але працаваў стары ўшчына, не скупячыся на сілу.

— То ж іду я надворчак на вуліцы, так сабе, яна што рабіла, — гаварыў ён — зноў расхадзіўся шабені мой, пратруў усе і хобу — і жонку, і старую, Я стаў быў, братачка,

Талачка

ЯШЧЭ РАЗ ПРА ВАРЭННЕ І ЦУКАР

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

наўны верш раніага Макаля пра бланкіну з вуглямі і закураны каміон, чаму сам паэт павінен агідавацца на гэтыя радкі як на нейкі арыенцір. Як жа быць у такім разе з той «яшчэ няродкай у нашай паэзіі правільнай абмежаванасцю» пра якую піша сам Р. Барозкін? Яны шляхам яе пераадолець, якім чынам яе назавацца?

Зрэшты, Пятрусё Макаль і не забывае «каміон», не забывае «салодкі хлеб маленства — малако». Аб гэтым сведчыць, напрыклад, верш «Малако» — верш цікавы не толькі ці, лепш, не столькі, узноўленым уражаннем дзяцінства («Мне пра гадзі чуваць...»), колькі сённяшнім сталым поглядам, тымі асацыяцыямі, якія выклікае сёння ў паэта ўбачанасць ў бідонах малако, і іх асваіваннем, іх абагульненнем («Хвалаю бесперапынчасць малака!»).

Р. Барозкіну гэты верш не падабаецца. Не падабаецца яму, што аўтар яе быццам знадта вольна абшышоў з «такімі правільна-насмешнымі» з'явамі, як Млечны шлях, збывшы іх да рангу «яў жыццёва-зміжных» (гэтарна ідзе аб выразе: «Ах, млечны шлях жыцця майго!»). Не падабаецца за тое, што тут «усё наівазнаецца на адзін — «малочны» — стрыжань, усё падначальваецца яму». Не ведаю, як наконі «Млечнага шляху», тут можа спрацаваць і не спрацаваць. Мне асабіста гэты троп падабаецца і здаецца слухным. А вось што датычыць «наівазнаецца з крытыкам». Бо гутарка ідзе не толькі пра верш, не толькі абнаўцацца ён сам на сабе. Дзеціца адзіна металу, яны верш напісаны, аўтар робіцца папрок за такі метад. Але ж гэта, па першых, права і справа самага аўтара, яго, так сказаць, аўтарскага намятэння. А па другое, метад гэты ўжо апрабраваны ў савецкай паэзіі, ён даказваў сваю вартасць, напрыклад, у вершах Маякоўскага. Вазьміце томкі паэта, прачытайце яго вершы, ну, скажам, «Размова з фінспектарам аб паэзіі», «Бруклінскі мост» ці, можа, паэму «Добра!». І вы лёгка пераканаетесь — без гэтага вост «наівазнаецца», без аса

К АЛІ наго-небудзь з польскіх пісьменнікаў можна назваць пісьменнікаў сучаснага ў сямім глыбокім сэнсе гэтага слова, дык, бадай, Ежы Пуцманта. Усё чым ён займаецца, як у сваёй творчасці, так і ў самых розных галінах грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця, непарушна звязана з асновамі паэзіі і сучаснай гісторыі. І нельга, па сутнасці, у далейшым выпадку аддзяліць чалавека ад пісьменніка, жыццё ад творчасці, якое адлюстроўвае самым розным чынам, больш або менш аспароджанымі багаты вопыт аўтара.

Пуцмант нарадзіўся ў 1911 годзе на Віленшчыне. У міжваенны перыяд ён вучыўся польскаму літаратуры на ўніверсітэце імя Стэфана Баторыя ў Вільні, атрымаў званне магістра за работу «Структура Прусы» і наведваў Прусу, якая была адначасна адным з выдатных польскіх літаратурнаўцаў у праф. Манфрэдам Крыдалем і апублікавана. Аднак ужо ў студэнцкія гады яго вабіла не так вучоўная дзейнасць, як палітыка і літаратура. У 1935—1936 гадах Пуцмант належаў да прагрэсіўнай, радыкальна настроенай групы студэнтаў, якая падтрымлівала існаванне сувязі з падпольнай камуністычнай партыяй Польшчы і выдавала левы літаратурна-палітычны часопіс «По prostu» і «Нарта». За сваю дзейнасць гэта група сумленна рызыкавала Польшчай, прадсталяла перад судом. Два пазачасныя зборыны, апублікаваныя Пуцмантам у той час, — «Учора і вяртанне» (1935) і «Лісны шлях» (1937), — правільна перадаюць яго тагачасныя настроі: шчыры, хоць і неаформлены, але няўхільна наспіваны бунт супраць рэжымі міжваеннага перыяду.

У вайну Ежы Пуцмант жыў у Савецкім Саюзе. Тут ён шырока публіцыстычна дзейнічаў на старонках польскіх антыфашысцкіх і прагрэсіўных часопісаў «Нова відносіны» і «Вольна Польшча» і актыўна палітычную работу: быў адным з арганізатараў Саюза польскіх патрыятаў у СССР і афіцэрам І дывізіі імя Тадэвуша Касцюшкі, а потым І арміі Войска Польскага, а з якой прайшоў баваў ваях ад Леніна да Любліна і Варшавы.

Пасля вайны Пуцмант актыўна ўключыўся ў грамадска-палітычную работу, яго творчая дзейнасць носіць шырокі і шматгранны характар. У розны час Пуцмант быў галоўным рэдактарам адной з першых буйных палітычных газет у адроджанай Польшчы — краўскага «Дзеньнік Польскага» (1945—1947), паслом Польшчы ў Берне і Парыжы (1947—1950), генеральным сакратаром Галоўнага праўлення Саюза польскіх пісьменнікаў (1951—1954), а пазней галоўным рэдактарам вядучага літаратурнага штодзённіка «Нова культура»; многія гады ён намяніма старшын Галоўнага праўлення ССП, некалькі разоў выбіраўся першым сакратаром партыйнай арганізацыі пры ГП ССП (ён і зараз узначальвае партыйную арганізацыю ГП ССП). Пуцмант — дэпутат сейма, член ЦК ПАРП.

Багатая паславаяная літаратурная творчасць Ежы Пуцманта. Выбіраючы вершы вайны і гадоў «Вайна і вясна» (1944) завяршылі пачынаць этап у творчасці Пуцманта, які перакрываўся на прозу. Ен напісаў шэраг раманаў, мемуараў. Дабром Пуцманта ў прозе быў зборнік вясных апавяданняў «Светлая куля» (1946), праз год ён выпусціў цікавую апавяданне «Рэчаснасць», якая расказвае аб настроях, поглядах, справах, ідэйных шуканнях і барацьбе перадавой моладзі віленскага ўніверсітэта ў трыццація гады. У 1952 годзе выйшаў раман Пуцманта «Верасень» — твор, падуманы шырока і смяла. Аўтар спрабаваў вызначыць прычыны і акаліччаны, якія прывялі да вераснёўскага паражэння 1939 года — немінулага выніку палітыкі, якую праводзілі кіруючыя колы буржуазнай Польшчы.

У апошнія гады майстэрства Пуцманта дастанула найвышэйшага росквіту. Ен напісаў цыкл мемуараў «Паўстагоддзе» («Малодосць», «Вайна», «Зграбніца», 1959—1965 гг.) і серыю сучасных раманаў: «Ноеў каўчэг», «Пасынкі», «Адстаўшы ад старту», «Пуща» і «Малаверы».

Цыкл мемуараў Пуцманта стаў сапраўднай падзеяй у нашым літаратурным жыцці. Гэта

— даволі незвычайная ў многіх адноснах мемуарная літаратура. Пуцмант расказвае аб многіх рэчах, з якімі яму давялося мець справу, проста, без гучных слоў і пафасу. Ен апавядае аб іх з пункту гледжання сваіх удачных перажыванняў, назіранняў, вопыту, уваскрэшае атмасферу мінулых падзей. З глыбокім хваляваннем расказвае ён аб спаданым людзям і адначасова ад усёй душы смяецца са слабасцей і смешных акаліччанняў.

Але не толькі жартавалая іронія вычачае спецыфічны характар мемуараў Пуцманта. Яны — вельмі цікавыя каментарыі да творчасці пісьменніка. І сапраўды, чым больш учытваешся ва ўспаміны Пуцманта,

нараджае пытанні, якія радка ўзнікаюць пры чытанні сучасных твораў. «Успамінаю аб сучаснасці» можна назваць і такія раманы Пуцманта, як «Адстаўшы ад старту» (1964) і «Пуща» (1965). Гэтыя кнігі былі нечаканна для многіх чытачоў Пуцманта, які стварыў сабе рэпутацыю «палітычнага пісьменніка». У «Адстаўшы ад старту» палітыкі няма, у кожным разе яна зусім не цікавіць герояў (хоць, безумоўна, уплывае на іх лёс). «Пуща» ж — гэта апавяданне пра «шэрага», «аналітычнага» ляснічага.

Ухваленне Пуцманта ад вялікага праблем — толькі ўянае. Можна, ілюстравана, аб неамагчымасці такога ўхвалення? Любоў як галоўная мэта жыцця ў адрыве ад ўсіх іншых нашоўнасцей, абавязкаў, канфіліктаў перш за ўсё крах, не можа існаваць. Чалавек — грамадская істота, нават калі ён не хоча гэтага ведаць, калі ён выхаваны ў няведанні, а сам нічога не зрабіў, каб папоўніць свой багаж ведаў. І гэтак няведанне абарочваецца супраць яго самым жорсткім чынам, робячы яго жыццё пустым і страшным. Аб гэтым гавораць — кожны па-свойму — абодва раманы, героі якіх не могуць забегнуць залежнасці ад асноўных праблем і канфіліктаў сучаснасці.

Самыя гарачыя спрэчкі выклікала кніга Пуцманта «Малаверы» (1967). Пісьменнік паставіў перад сабой смелую і адважную задачу — паспрабаваў расшыфраваць палітычны механізм, які дзейнічаў у краіне ў канцы сарапаных і першай палавіне пачатку дзесяціх гадоў, у перыяд «культуры асобы».

Пуцмант прадманастраваў вялікую глыбіню аналізу. Аднак гэты раман пабываў у той перспектыве, якая дазволіла б убацьчыць і зразумець, што ў той са момант у краіне адбывалася сапраўды грамадскія перамены, якія нельга звесці толькі да мёртвай статыстыкі.

Без улічэння перспектывы — а гэта справа цяжкая, асабліва ў адноснах да рамана, які не ставіць перад сабой задачы служыць хроналагічнай падзеяй — нельга ўзавесці сапраўдную карціну тых гадоў.

Лігена, героя «Малавераў», я чую адным з цікавішчых пуцмантаўскіх герояў. Злёгка іранічна стаўленне да яго аўтара носіць у сабе элемент аўтарнай, некаторыя рысы героя наводзяць на думку, што пісьменнік назіраў яго шэрагам уласных якасцей, зрабіўшы гэта не для самаўхваляння, а бадай, для таго, каб падзяліцца з чытачом уласнымі роздумамі, сумненнямі.

Я адчуваю да гэтага рамана пэўную сімпатыю, нягледзячы на яўнае спрашчэнне вобразу і ўзаемаадносін герояў, нягледзячы на некаторыя спрашчэнні ў пабудове сюжэтных ліній.

Зусім нядаўна, у канцы мінулага — пачатку гэтага года, выйшаў у друку зборнік апавяданняў Пуцманта «Пустыя вочы». Навела, якая дала назву гэтай зборцы, прызначана крыўтам адным з лепшых твораў пісьменніка. Гэта цікавы голас у дыскусію над узлавымі падзеямі другой сусветнай вайны, над пытаннем, якое праследуе гісторыкаў, — якая рода вар'яцтва валодала «Фюрорам». Гэта вар'яцтва было спевабавым вянком ашалелага, заснаванага на злучэнні ідэй гітлераўскага светлагляду, які спрабаваў прыняць прагрэс і развіццё чалавечы. Навела Пуцманта — адна з найбольш цікавых і з'яўляецца нашай літаратуры, якая займаецца вывучэннем гэтага пытання.

Два наступныя апавядання са зборніка служыць працягам і дапаўненнем размовы аб крытэрыях ацэнкі чалавека, якую пісьменнік пачаў у іншых творах.

Цяжка, зразумела, гаварыць аб гэтым зборніку як аб мастацкім цэлым — апавядання былі напісаны ў розныя часы (1948—1958—1966), датычна рознай праблематыкі. Але я, бадай, магу без перабольшвання сказаць, што іх можна параўнаць з лабараторнымі прабыткамі, у якіх аўтар праводзіць розныя доследы і роздумуе, аналізуе, псіхалагічна і маральна канфіліты. Ен робіць гэта не дзеля забавы, а каб усталяваць сапраўдны сэнс чую сучаснай гісторыі, знайсці сталы, справядлівы крытэры ацэнкі людзей, іх пазіцыі і дзеянні.

Ваўлаў САДНОУСНІ.
(Агенства ІНТЭРПРС для ЛІМА.)

АЎТАР—ПРЫРОДА

АБ ЧЫМ СУМУЕШ, ЖУРАВЕЛЬ?

Фота А. ПЕРАХОДА. (БЕЛТА).

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й і 3-й стар.]

Сяргей нейкі момант глядзеў на халіпа адзіўлена, вылушчыў вочы, а пасля затаросся, заратаваў:

— Не хочы! Ха-ха! І гаралкі, і закону! Ха-ха-ха-ха!

Пеця маўчаў, апусціўшы галаву.

— Не, ён не будзе.

Ен у мяне ніколі не прытвараецца — заступілася за сына Ганна. — Ен у мяне маладзец, хоць вучыцца і не вядта хома... Яна ішчэ раз зірнула на сына, засмялася. — Парой як упаліць штыку, — хоць плач, хоць смяецца. Сяня якая набіць хацела. Пабега раінай на сена, пакінула яго дома. Кажу: глядзі курант. Маладо адтопленне кінула, прася. Прыходжу пасля абеда — ні курант, ні вкватухі, а ён сабе сядзіць ля ганка, моршч галабу, вераб'ёў. Яны ўкрут яго як саранца. Кватухі аж на лузе знайшла. Прыгнала дамоў, тынчулася накарміць — ды дзе там! Усё скарміў, усё да грама. Стала крычыць — а ён смяецца. Кажу, і вераб'і хочучь есці. Ну і развалалася я! Каб не ўсёх — вот ужо надавала б.

Цяпер смяляцца і Андрэй, і Братачка. — А што, хіба не хочучь? — ускінуў галаву Пеця. — Вераб'і дык аж б'юцца. За маю лаку не думка, а за проса — проста шалеюць. — Дык жа папрывыкалі, — зноў загаварыла Ганна. Было вядна, што ёй прыемна гаварыць пра сына. — Мые дык і блізка не падлускаюць, а яго не баіцца ніяк. Ды і сёння снізала: калі ішчэ раз узбучу — будзе до-обная лаяня. Так адхрыччу, што дзесятка зажакаш.

— Не слухай ты яе, Пеця, — паказуў зубы Сяргей. — Не дае дома карміць — прыходзе ў наш канец. Там гэтых вераб'ёў цяльня хмары. Толькі проса біры боты, а то ўсёх не накарміш. І курант біры. Там сарокі і вароны пасобіць упільвацца. Ха-ха-ха! Дык, кажаш, не хочы ні гаралкі, ні закону!... Не, брат, захочаш, нідзе не дзеясцца!...

Пеця, чырвоны і растрыжжаны, зноў таропіўся ў стод, не пра яго хутка забыўся. Братачка кіхотала зірнуўшы на Сяргея, павёў гаворку пра машыну.

— Куды гэта ты быў прапаў, га? Не паспеў запусціць матор — і ўжо гагоў... Быў Сяргей — і прапаў! Ну і гітры.

Сяргей ажур даставаў паліросы. Не спяшаючыся закруціў, стрэліну ўвачыма на Братачку, на Андрэя.

— Ну, ты кі не быў адно памочнік у цябе быў... Перадхвінуў, атрос попел на рога стада, пав'нуўся да Ганна, быўтам толькі з ёй і быў у хаце. — Думно, паліў пад клуб, закруціць паўшкуча. Гляджу «масквіч» наш стаўся. Чаго б яму тут, думно. Старшыні сёння не павіна быць, у горад матануў. Ну-жо паспеў вярнуцца! Падыходжу так і вёсь — ён сам за рулём. Здароў — здароў. Як жыць, пытае. Добра, кажу, лепей, чым усё. А вечамаў што парабляць, пытае. Я дык і пачуў нешта надобнае. Смяюся што ж вечамаў рабіць маладому? З дзеўмамі гуляю. На машыне катаеш? — пытае. А сам, бацу, злосны, губы жуе. Чаму на машыне, кажу. Гэта гаралкі, намянка, да машын прывычныя. А нашы і так любіць... Як узаб'ець, які закруціць: куды сёння ездзіў? Бацу, хавацца некуды, усё ведае. Кажу, прывёз карчоў пару кубаметраў удава адной... Ён вёшу на коўкі: а ты не ведаеш, што я да нацыя жыва забараніў вады што б там ні было.

— Вац, забараніў, — перабіла Сяргея Ганна, сказала да Андрэя, быўтам прасячы яго ў сведаў. Увесь час пакуць Сяргей гаварыў, але сядзеў напружана, не зводзіў з яго вачэй. І толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

— Крычыць: сяджу, з машыны сяджу, — зноў загаварыў Сяргей, толькі цяпер не да адной Ганна, а да ўсіх. Гаварыў ён спакойна, адно рука з паліросай дрыгала і дымок вільяўся з боку ў бок. — Сяджай, я без рабы не прападу. З п'яным класам — ха! Праўда, Андрэй Гаўрылавіч? То-та! Ты я ў любым горадзе чалавекам буду. Гэта ж першы клас! Мыее разлавава другое. Кольчыць старшыня — хай крычыць. Гло служба тая. Пераспіць ноч, зносьць уцягнана... Зле другое, нехта ж яму дэмаў? Немаму ж балесла! Хоць я адгалываю, не зводзіў з яго вачэй, і толькі адзін раз, калі ён сказаў, што прывёз карчоў адной удава, сцэпналася, падбрала губы. А ішчэ расквалалася, ускінула рукі. — Забараніў... А мне што рабіць. Я ж два разы хадзіў у кантору, хацела выпісць машыну? Дык не, не магу... Прыйдзі праз месяц... А навошта мне тая машына праз месяц? Дзе я тады карчоў вазьму?

КУЛЬТУРНАЕ ЖЫЦЦЕ За Рубяжом

СТАГОДАДЗЕ

БЕЛГРАДСКАГА НАРОДНАГА

100-годдзе з дня заснавання Народнага тэатра ў Белградзе рыхтуецца шырока адзначаць югаслаўская грамадзкая ў тэатральным сезоне 1968—1969 гадоў. За сто гадоў тэатр унёс буйны ўклад у развіццё югаслаўскай культуры, стаў вядучым тэатрам краіны.

Народны тэатр вядомы і зарубежным прыхільнікам опернага і драматычнага мастацтва. У яго трупы такія вядомыя югаслаўскія спевакі, як Міраслаў Чангалавіч і Радміла Бакочавіч, драматычная актрыса Міра Ступіца, дырыжор Оскар Данон і іншыя. Вядомыя мейстры ў рэпертуары займаюць творы рускіх і савецкіх аўтараў. Сярод іх — опера М. Мусаргскага «Вары Гадучы», опера «Мазель» і балет «Лебядзінае возера» П. Чай-

коўскага, п'еса «Жывы тоўт» Л. Талстога, ісцэрыўка рамана Л. Талстога «Анна Карэніна» і раманаў «Шлі Дам» М. Шолохава і «Злодзея» Л. Ляонава.

Па запрашэнні Народнага тэатра ў Югаславію пабывалі на гастролях савецкія майстры мастацтва. У сваю чаргу артысты Народнага тэатра гастраліроўць у Савецкім Саюзе. У гэтыя дні заслужаная артыстка РСФСР Вольга Герден ставіць на сцэне Народнага тэатра балет П. Чайкоўскага «Спячая прыгажуня». Гэты балет будзе паказаны ў Белградзе ўпершыню. У ім заняты ўся балетная труппа тэатра.

Ю. РАДЗІЕНАУ,
карэспандант ТАСС.
Белград.

РОЛЯ КАТАЛОГА

У жэнеўскім Палацы нацыяў адбылася канферэнцыя па пытанні аб сучасных тэндэнцыях у каталогізацыі, скліканая «Асацыяцыяй бібліятэк міжнародных арганізацый». З дакладам «Роля каталогізацыі ў сувязі з развіццём працоўных аўтаматыза